

BÓKASÍÐAN

bókur, bókur, bókur...

Ritstjórn: Anna V. Ellingsgaard
e-postur: anna@sosialurin.fo

Forelskaður í føroyska málinum

Nú írska skaldið Seamus Heaney vitjar í Føroyum, hava vit fingið orðið á Alexandur Kristiansen, sum hevur týtt fleiri av yrkingunum hjá Heaney til føroyskt. Í hesum sambandi hevur Bókasíðan fingið heiðurin at frumprenta nýggju týðingina "Mýridrotning"

TÝÐING

Anna V. Ellingsgaard
anna@sosialurin.fo

Fyrstu ferð, Alexandur Kristiansen fekk eygað á eina yrking eftir Seamus Heaney, var einferð í 80unum. Hann var og ferðaðist í London, og einum kassa í einum bókahandli fann hann savnið "Selected Poems 1965-1975". Alt fyri eitt festu eyguni seg við heitinum og orðalagið í fleiri av yrkingunum, sum á onkran hátt kendust heimlig.

– Tað vóru sovorðin orð, sum 'torvskurður, mýrilendi, mosi' og líknandi, sum gjørdur meg forvitnan. Tað var jú okkurt löggið við, at eg stóð har sum føroyingur í London og las nakrar enskar yrkingar, sum mintu meg á mín barndóm í Fuglafirði. Eg eri so mikið gamal, veitst tú, at eg minnst, at menn fóru burtur í haga at skera torv, sigur Alexandur.

Vøgugongd

Tað var eisini hetta norðurlenska huglagið í yrkingunum, sum fekk Alexandur at keypa savnið, og sum seinni gav honum hug at fara undir at týða Heaney. Fyrst onkra einstaka yrking, men seinni allar tær sokallaðu "Myriyrkingarnar" (Bog-Poems), sum eru einar sjei í tali. Hesar

skapa eina tematiska heild í ritverkinum hjá Heaney, og har valdi Alexandur eisini at runda av.

– Seamus Heaney er ein tann mest spennandi men eisini ein tann tørførasti yrkjarin, eg havi týtt. Bæði tí hann yrkir á óbundnum máli, men eisini tí orðalagið er so sterkt. Eitt eyðkenni við hansara stíli er, at hann hópar eina rúgvu av ítøkiligum og ógvsligum orðum upp hvørt undir liðini á øðrum, ofta uttan nakra ífyllu yvirhøvur. Og tá er tað ofta ein stór avbjóðing at varveita ljóðligu rútmuna í yrkingini.

Fyri Alexandur er eitt av endamálinum við at týða yrkingar altíð, at føroyski lesarin til endan situr við eini vakrari, minst líka góðari og helst betri yrking, enn tí upprunaligu. Og hetta krevur av og á, at hann má broyta okkurt. Í so máta er týðing ein støðug vøgugongd millum at vera trúfastur mótvegis upprunaligu yrkingini og at royna at skapa eitt ljóðlag, sum situr á føroyskum

– Tú mást tora at broyta, leggja afturat ella taka burtur, um tú ert sannførdur um, at tað er til tað betra. Tú kanst kalla tað listarligt frælsi ella at pynta eitt sindur, men eg geri tað bara, tá eg havi eina kenslu av, at yrkjarin hevði nikkað, um hann sá meg, sigur

- Um mínar týðingar kunnu verða við til at lata eygu upp fyr góðum skaldskapi, geri eg tað við gleði, sigur yrkjarin og týðarin, Alexandur Kristiansen

Mynd: Bárður

Alexandur og leggur afturat, at hetta sjálvandi altíð veldst um, hvat yrkjarin upprunaliga vildi við yrkingini.

– Ber yrkingin ein ávísan boð-

skap, er tað sjálvandi eisini hendan, tú fyrst av øllum leggur teg eftir at fáa fram. Er tað hinvægin eitt huglag, tú skalt endurskapa, hevur tú fríari ræsir. Í

teimum førinum havi eg onkuntíð tikið mær frælsi til at flyta yrkingina fullkomiliga yvir í føroysk viðurskipti. Eg havi til dømis flutt útsýnið hjá Wordsworth yvir London til Fuglafjarðar, og tað riggaði fínt.

Bara tað besta

Hesi árin síðani, síðani hann byrjaði, hevur Alexandur týtt stórt sæð allar teir stóru og mest gitnu høvundarnar, líka frá Horats og Ovid til Bukowski og Nordbrandt. Og ein av orsökunum er sera einföld.

– Eg eri so forelskaður í føroyska málinum, at eg kann ikki lata vera. Siti eg við eini góðari yrking á einum øðrum máli, má eg sleppa at royna, um tað ber til at flyta hana yvir í føroyskt. Gert tú tær ómak, fært tú tað eisini altíð at rigga til endan, tí føroyskt eitt ótrúliga ríkt og smíðligt mál at arbeiða við og stendur ikki á nakran hátt aftanfyri onnur mál. Heldur tvørturímóti, sigur Alexandur og leggur afturat, at hansara endamál við at týða í so máta er tað sama, sum tað var fyri Janus Djurhuus: at prógva, at føroyskt ikki er nøkur "barbarisk bjergdialekt", sum ikki kann brúkast í vøkrum skaldskapi. Og júst gleðin við vøkrum skaldskapi er avgjørt eisini ein týðandi drívmegi hjá Alexanduri.

– Yrkingar eru neyvan tað, fólk lesa mest av og kanska enn minni, tá tær eru á einum fremmandum máli. So um mínar týðingar kunnu verða við til at lata eygu upp fyr skaldsligum dýrgripum, geri eg tað við gleði. Tað er eisini tí, eg altíð havi lagt meg eftir bara at týða tað besta av tí besta, sigur yrkjarin og týðarin.

Mýridrotning

Eg lá og bíðaði
millum mósoyði og veltan bø
millum lyngvaksnar heyggjar
og glas-tentan stein.

Kroppur mín var blind skriftin
fyri sníkjandi árinum:
degningssólir trilvaðu seg fram yvir høvdi mínum
og kølnaðu við fótur mínar,

gjøgnum klæði míni og húðir
sodnaði vetrarins
leki meg,
analfabetisku røturnar

grundaðu og doyðu
í samansmokkaðu vomb míni
og eygnaholum.
Eg lá og bíðaði

á eyrgólvnum,
meðan heili mín sortnaði,
ein krukka við rognum
geraði undir jørð

dreyamar um rav úr Eystrasalti.
Knúst ber undir naglum mínum,
lívsneyðuga goymslan trænaði burtur
í kokukrúkkuni.

Høvuðprýði mítt holut og brent,
gimsteinar fullu
millum torvurnar
sum søgunnar grundvallir.

Prýðisband mítt ein svartur jøkul,
har brigduttur, littur vevnaður
og fönikisk klædnastykki
blámaðu á mjúku morenunum

á bróstum mínum.
Eg kendi vetrarkuldan
sum fløðandi tungur
móti lørunum -

rennvátu fjaðrarnar, reivað
í tungum húðum.
Skalli mín lá í dvala
í váta reiðrinum í hári mínum.

Sum teir rændu.
Eg varð rakað
og nektað av hakanum
hjá einum torvskurðarmanni

sum tyrvdi meg aftur
og eymliga stakk koladust niður
millum grótkarmarnar
við høvur mítt og fótur mínar.

Til kona ein aðalsmann mutraði hann.
Flættan eg hevði,
ein slímatur nalvastrongur
av evju, var avkvett

og eg reisti meg úr myrku,
brotu knotuni, skalla-vørr,
trevsutir stingir, skúvir,
smáir glampar upp úr mónum.

Seamus Heaney, "Bog Queen"
Týtt Alexandur Kristiansen